

INFORMATYZACJA ORAZ PRZYSPIESZENIE I UPROSZCZENIE PROCEDURY – NAJWAŻNIEJSZE ZMIANY W KPC

8 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 10 lipca 2015 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 7 września 2015, poz. 1311 (dalej: „ustawa z dnia 10 lipca 2015 r.”). Nowelizacja wprowadza szereg istotnych zmian w procedurze cywilnej. Dotyczą one m. in. doręczeń (w tym doręczeń między profesjonalnymi pełnomocnikami) oraz możliwości wnoszenia i doręczania pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Wiele zmian służy przyspieszeniu postępowań sądowych poprzez uproszczenie niektórych czynności procesowych oraz zmodyfikowanie tych instytucji, które są nadużywane. W pierwszej kolejności zostaną przedstawione zmiany, które już obowiązują, w dalszej części natomiast – te, które jeszcze nie weszły w życie (licytacja elektroniczna) bądź będą wprowadzane stopniowo (m. in. informatyzacja postępowania).

1. Doręczenia między profesjonalnymi pełnomocnikami

Na mocy ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. zmianie uległ art. 132 § 1 k.p.c. dotyczący doręczeń między profesjonalnymi pełnomocnikami. Zgodnie z nowym brzmieniem tego przepisu, w treści pisma procesowego wniesionego do sądu zamieszcza się oświadczenie o doręczeniu odpisu pisma drugiej stronie albo o jego nadaniu przesyłką poleconą, podczas gdy w poprzednim stanie prawnym należało dołączyć dowód doręczenia odpisu pisma drugiej stronie albo dowód nadania przesyłką poleconą. Pisma, które nie będą zawierać powyższego oświadczenia, podlegają zwrotowi bez wzywania do usunięcia tego braku.

Obowiązek załączenia oświadczenia będzie wyłączony w przypadku profesjonalnych pełnomocników, którzy dokonali wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (art. 132 § 1² k.p.c.).

2. Wniosek o wyłączenie sędziego

Zmianą mającą na celu przyspieszenie postępowania jest dodanie § 3 do art. 52 k.p.c., dotyczącego wniosku o wyłączenie sędziego. Zmiana umożliwia sędziemu, którego dotyczy wniosek, podejmowanie, aż do czasu jego rozstrzygnięcia, dalszych czynności procesowych, z wyjątkiem wydania orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. W przypadku uwzględnienia wniosku, sąd znosi postępowanie w części obejmującej udział tego sędziego po złożeniu wniosku, chyba że czynności przez niego podejmowane były czynnościami niecierpiącymi zwłoki. Przyjęcie takiego rozwiązania przez ustawodawcę ma na celu wyeliminowanie zjawiska wykorzystywania instytucji wyłączenia sędziego do przedłużania postępowania. Dotychczas bowiem, aż do rozstrzygnięcia sprawy o wyłączenie sędziego mógł spełniać tylko czynności niecierpiące zwłoki. Nowelizacja przepisów dotyczących tej instytucji ma zapobiec wykorzystywaniu jej przez strony do przedłużania postępowania.

3. Rozpoznawanie spraw na posiedzeniu niejawnym

Kolejnym rozwiązaniem, które ma się przyczynić do usprawnienia postępowań jest zmiana wprowadzona przez dodany art. 148¹ k.p.c. Przepis ten stanowi, że sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna - mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych - że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. W takim przypadku postanowienia dowodowe również będą wydawane na posiedzeniu niejawnym. Należy jednak zaznaczyć, że rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym nie jest

dopuszczalne, jeżeli strona w pierwszym piśmie procesowym złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, chyba że pozwany uznał powództwo.

Jak zaznaczono w uzasadnieniu do projektu ustawy z dnia 10 lipca 2015 r., regulacja ta stanowi wyjątek od zasady jawności i kontradiktoryjności procesu cywilnego, jednakże przyczyni się do usprawnienia postępowania w tych sprawach, w których sąd dojdzie do przekonania, że nie jest potrzebne przeprowadzenie rozprawy.

4. Uproszczony tryb dokonywania wezwań przez sąd

Na mocy art. 149¹ k.p.c., przewidziana została możliwość wzywania przez sąd stron, świadków, biegłych i innych osób w sposób, który uzna za najbardziej celowy, z pominięciem tradycyjnych sposobów doręczeń, jeżeli uzna to za niezbędne do przyspieszenia rozpoznania sprawy. Oznacza to, że będzie możliwe wzywanie stron na posiedzenia, np. telefonicznie. Warunkiem skuteczności tego wezwania jest brak wątpliwości, że wezwanie doszło do wiadomości adresata.

5. Przeprowadzenie posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie rozprawy na odległość.

Rozwiązaniem mającym usprawnić postępowanie sądowe jest również, wprowadzona przez art. 151 § 2 k.p.c., możliwość przeprowadzenia posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń przekazujących dźwięk i obraz na odległość. Uczestnicy postępowania mogą w takim przypadku brać udział w posiedzeniu sądowym, gdy przebywają w budynku innego sądu, i dokonywać tam czynności procesowych.

Przebieg czynności procesowych transmituje się z sali sądowej sądu prowadzącego postępowanie do miejsca pobytu uczestników postępowania oraz z miejsca pobytu uczestników postępowania do sali sądowej sądu prowadzącego postępowanie. *Ratio legis* wprowadzenia powyższej regulacji stanowi racjonalizowanie i obniżenie kosztów stawiennictwa uczestników postępowania na posiedzeniach jawnych.

6. Nagrywanie przebiegu rozprawy przez strony

Ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. dodano art. 162¹ k.p.c., zgodnie z którym sąd na wniosek strony wyraża zgodę na utrwalanie przebiegu posiedzenia za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk, jeżeli nie stoi temu na przeszkodzie wzgląd na prawidłowość postępowania. W poprzednim stanie prawnym, kodeks postępowania cywilnego nie zakazywał rejestrowania posiedzenia przez strony, jednakże sędziowie często nie wyrażali na to zgody. Powyższa zmiana w sposób jednoznaczny rozstrzyga tę wcześniej niejednolicie traktowaną kwestię.

7. Wniosek o umorzenie postępowania w elektronicznym postępowaniu upominawczym (EPU)

Zmiany wprowadzone ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. przewidują możliwość złożenia, wraz z pozwem złożonym w elektronicznym postępowaniu upominawczym (EPU), wniosku o umorzenie postępowania w sytuacji braku podstaw do wydania nakazu zapłaty lub jego uchylenia. W takim przypadku, jeżeli sąd stwierdzi brak podstaw do wydania nakazu zapłaty lub pozwany skutecznie wnieśli sprzeciw, sąd umorzy postępowanie i orzeknie o kosztach jak przy cofnięciu pozwu.

8. Zmiany w postępowaniu dowodowym

W związku z wprowadzeniem do kodeksu cywilnego definicji dokumentu, ustawodawca dokonał na mocy ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. rozróżnienia na dokumenty zawierające tekst, czyli sporządzone za pomocą znaków alfabetu i reguł językowych, oraz inne dokumenty. Do pierwszej kategorii zastosowanie mają przepisy art. 243¹ k.p.c. i nast. Drugiej kategorii dotyczy natomiast znowelizowany art. 308 k.p.c., zgodnie z którym dowody z innych dokumentów niż wymienione w art. 243¹ k.p.c., w szczególności zawierających zapis obrazu, dźwięku albo obrazu i dźwięku, sąd przeprowadza, stosując odpowiednio przepisy o dowodzie z oględzin oraz o dowodzie z dokumentów. Oznacza to, że dowód z dokumentu zawierającego zarówno tekst, jak i dźwięk albo obraz i dźwięk będzie przeprowadzany na podstawie art. 244 k.p.c. i nast. (w zakresie treści stanowiącej tekst) i art. 308 k.p.c. (w pozostałym zakresie, stosując przepisy o oględzinach).

W związku z możliwością sporządzenia dokumentów w postaci elektronicznej, zgodnie ze zmienionym art. 254 k.p.c., sąd w razie potrzeby może wezwać wystawcę dokumentu sporządzonego w postaci elektronicznej do udostępnienia informatycznego nośnika danych, na którym ten dokument został zapisany.

9. Czynności referendarza sądowego w postępowaniu upominawczym

Rozwiązaniem mającym na celu przyspieszenie rozpoznawania spraw, jest wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą wszystkich czynności w postępowaniu upominawczym – zarówno „tradycyjnym”, jak i elektronicznym – może dokonywać referendarz sądowy.

Referendarzom sądowym powierzono także czynności w sprawach o złożenie świadczenia do depozytu sądowego oraz o zwrot i wydanie tego przedmiotu z depozytu z wyłączeniem spraw o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu. (art. 509¹ § 4 k.p.c.).

10. Możliwość wnoszenia i doręczania pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego

Do najbardziej rewolucyjnych zmian należy zaliczyć możliwość wnoszenia i doręczania pism, w tym pism procesowych, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Możliwość taka będzie dotyczyła wszystkich postępowań cywilnych. Wyboru takiej drogi wnoszenia pism strona lub jej profesjonalny pełnomocnik będą dokonywać oddzielnie w każdej sprawie. Po dokonaniu wyboru, pisma, które nie zostaną wniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, nie wywołają skutków, które ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu. Z wyboru można zrezygnować na każdym etapie postępowania, bowiem zgodnie z art. 131¹ §2¹ k.p.c., adresat, który dokonał wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, może zrezygnować z doręczenia elektronicznego. Rezygnacja z dokonanego wyboru nie jest możliwa jedynie w przypadku elektronicznego postępowania upominawczego – wybór dokonany przez pozwanego wiąże się z koniecznością dalszego wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

Należy podkreślić, że zgodnie z art. 125 § 2⁴ k.p.c., oświadczenie o wyborze lub rezygnacji z wyboru wnoszenia pism procesowych za

pośrednictwem systemu teleinformatycznego jest wiążące tylko w stosunku do osoby, która je złożyła. Oznacza to, że możliwa jest sytuacja, w której sąd będzie doręczał jednej ze stron pisma drogą tradycyjną, tj. za pośrednictwem operatora pocztowego, natomiast drugiej – za pomocą systemu teleinformatycznego. Jeżeli podejmiemy decyzję o wniesieniu pisma procesowego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, załączniki również będziemy wnosić za pośrednictwem tego systemu. Zgodnie z art. 129 § 2¹ k.p.c., elektroniczne poświadczenie odpisu dokumentu przez występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego adwokatem, radcą prawnym, rzecznikiem patentowym lub radcą Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa następuje z chwilą wprowadzenia przez tego pełnomocnika dokumentu do systemu teleinformatycznego.

W przypadku pism doręczanych drogą elektroniczną, chwila doręczenia będzie tożsama z chwilą zalogowania się użytkownika do systemu teleinformatycznego. Jeżeli nie nastąpi to w ciągu 14 dni od dnia wprowadzenia pisma do systemu, pismo będzie uznane za doręczone (doręczenie zastępcze). Do doręczeń elektronicznych nie znajdują zastosowania ograniczenia przewidziane w art. 134 k.p.c., a więc zakaz doręczenia w porze nocnej oraz w dni ustawowo uznane za wolne od pracy.

Wspomniane zmiany będą wprowadzane stopniowo w poszczególnych sądach – w okresie 3 lat od wejścia w życie ustawy, dokonanie wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe oraz dalsze

wnoszenie tych pism za pośrednictwem tego systemu będzie dopuszczalne, jeżeli ze względów technicznych, leżących po stronie sądu, jest to możliwe. Po upływie tego okresu, a więc w terminie **do 8 września 2019 r.**, we wszystkich sądach powinno działać Elektroniczne Biuro Podawcze.

POSTĘPOWANIE EGZEKUCYJNE

Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. wprowadziła także zmiany w postępowaniu egzekucyjnym. Podobnie jak w przypadku postępowania rozpoznawczego, niektóre z nich nie weszły jeszcze w życie (wprowadzanie nowej formy licytacji – licytacji elektronicznej) lub będą wprowadzane stopniowo (informatyzacja). Do istotniejszych zmian wprowadzonych ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. należą zmiany dotyczące następujących instytucji:

11. Skarga na czynności komornika

Na mocy dodanego do art. 767 k.p.c. § 5, skargę na czynności komornika wnosi się do sądu za pośrednictwem komornika, który dokonał zaskarżonej czynności, a nie jak w poprzednim stanie prawnym – bezpośrednio do sądu. W przypadku, gdy komornik uzna skargę za uzasadnioną w całości, będzie mógł ją uwzględnić, co zwolni go z obowiązku przekazania jej do sądu. Zgodnie z przywołanym przepisem, komornik w terminie trzech dni od dnia otrzymania skargi sporządza uzasadnienie zaskarżonej czynności, o ile nie zostało ono sporządzone wcześniej, albo przyczyn jej zaniechania i przekazuje je wraz ze skargą i aktami sprawy do właściwego sądu, chyba że skargę w całości uwzględni.

12. Fakultatywne wysłuchanie stron przed zawieszeniem lub umorzeniem postępowania

Zmieniony ustawą z dnia 10 lipca art. 827 § 1 k.p.c. znosi obowiązek wysłuchania stron przed zawieszeniem lub umorzeniem postępowania. Zgodnie z obecnym brzemieniem tego przepisu, wysłuchanie wierzyciela i dłużnika ma charakter fakultatywny. Decyzja w tym przedmiocie należy do każdorazowo do organu egzekucyjnego. Ustawodawca uznał bowiem, że w wielu przypadkach czynność ta jest zbędna i jedynie przyczynia się do przedłużenia postępowania.

13. Właściwość sądu w sprawach z powództw przeciwegzekucyjnych

Rozstrzygnięta została także kwestia właściwości sądu w sprawach z powództw przeciwegzekucyjnych. Zgodnie z art. 843 § 1 k.p.c., powództwa takie wytacza się przed sąd rzeczowo właściwy, w którego okręgu prowadzi się egzekucję. Miejsce prowadzenia egzekucji określa się na podstawie przepisów k.p.c. regulujących właściwość miejscową organu egzekucyjnego także wtedy, gdy do prowadzenia egzekucji został wybrany komornik poza właściwością ogólną.

14. Rozstrzygnięcie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej

Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. wprowadziła także ustawowy model rozstrzygnięcia w sytuacji zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej. Na mocy zmienionego art. 773 § 1 k.p.c., w przypadku zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej do tej samej rzeczy albo prawa majątkowego egzekucje do tej rzeczy albo prawa majątkowego prowadzi łącznie ten sądowy albo administracyjny organ egzekucyjny, który jako pierwszy dokonał zajęcia, a w razie niemożności ustalenia tego pierwszeństwa - organ egzekucyjny, który dokonał zajęcia na poczet należności w wyższej kwocie.

15. Powództwo opozycyjne

Na mocy ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. znolizowano art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Zmiana ta ma na celu wyeliminowanie podstawy pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego obejmującego orzeczenie sądowe w razie zgłoszenia takich okoliczności faktycznych, które zostały pominięte w postępowaniu rozpoznawczym, jako spóźnione albo nie zostały w ogóle zgłoszone. Wprowadzone rozwiązanie ma służyć zapobieganiu sytuacjom, w których powództwo opozycyjne służy „korygowaniu” orzeczenia wydanego w procesie, w którym dłużnik nie przytoczył faktów we właściwym terminie.

16. Rękojmia

Kolejną zmianą wprowadzoną ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. jest zniesienie obowiązku składania rękojmi, jeżeli suma oszacowania będzie niższa niż pięć tysięcy złotych.

17. Informatyzacja postępowania egzekucyjnego

Przeważająca większość zmian ma na celu informatyzację postępowania egzekucyjnego poprzez rozszerzenie możliwości korzystania z drogi elektronicznej i doręczeń elektronicznych. Zgodnie z art. 760 k.p.c. w nowym brzmieniu, jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, wnioski i oświadczenia składa się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Przewidziano także możliwość dokonania wyboru, podobnie jak w postępowaniu rozpoznawczym, wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

18. Licytacja elektroniczna

Na uwagę zasługują także art. 879¹ i nast. k.p.c., na mocy których wprowadzona zostanie licytacja elektroniczna. Rozwiązanie to ma na celu zwiększenie efektywności sprzedaży zajętych ruchomości, przy jednoczesnym zachowaniu gwarancji procesowych. Do nowej formy licytacji będą miały zastosowanie przepisy o zwykłej licytacji z zastrzeżeniem zmian.

Licytacja elektroniczna będzie przeprowadzana na wniosek wierzyciela, zgłoszony przed wyznaczeniem terminu licytacji lub wraz z wnioskiem o wyznaczenie terminu drugiej licytacji. Będzie dopuszczalna jedynie wtedy, gdy zajęte ruchomości zostały oddane pod dozór osobie innej niż dłużnik. Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej będzie dokonywana za pośrednictwem dedykowanego systemu teleinformatycznego, do którego dostęp będzie zapewniał w każdy sąd rejonowy. Przepisy dotyczące elektronicznej licytacji ruchomości **wejdą w życie z dniem 1 marca 2017 r.**

Andrzej Sokołowski

Radca prawny,

Partner

E: andrzej.sokolowski@jara-law.pl

Filip Rasala, LL.M

Radca prawny,

Senior Associate

E: filip.rasala@jara-law.pl

Wszelkie informacje zawarte w niniejszym newsletterze są dostępne nieodpłatnie. Publikacja nie ma charakteru reklamowego i służy wyłącznie celom informacyjnym. Żadnej z informacji zawartych w niniejszym materiale nie należy traktować jako porady prawnej ani oferty handlowej, w tym w rozumieniu art. 66 § 1 Kodeksu cywilnego.

JARA DRAPAŁA & PARTNERS Sp.k. niniejszym wyłącza swoją odpowiedzialność tytułem jakichkolwiek roszczeń, strat, żądań lub szkód wynikających lub związanych z korzystaniem z informacji, treści lub materiałów zawartych w newsletterze.